

Apotecaris catalans a la conquesta de Cuba

Autor: Fernando García

Data de publicació: 28-08-2018

Els Sarrà van aixecar a l'Havana un imperi que incloïa la farmàcia més gran d'Amèrica Llatina, seu actual de l'ambaixada espanyola. Article d'En Fernando García a la Vanguardia del diumenge 16 de novembre del 2008.

L'imperi Sarrà va tenir un segle llarg de vida a Cuba, on va arribar a ocupar 46 edificis amb més de 600 empleats. Josep Sarrà i el seu oncle Valentí eren apotecaris i botiguers. A mitjans del XIX se'n van anar a Cuba per fer carrera i provar fortuna en els negocis. Van aconseguir-hi molt més. Els Sarrà van conquerir l'Havana. La seva història és la dels catalans emprenedors al món; una part important de la història de Cuba; un paradigma de la història dels indians, de la burgesia criolla i dels primers capitalistes d'Amèrica Llatina. Les seves petjades es troben en algun dels immobles més emblemàtics de l'Havana: des de la gloriosa farmàcia que varen crear i van anar ampliant al llarg de generacions fins a l'imponent palau art nouveau que avui alberga l'ambaixada espanyola.

Ambaixada Espanyola a Cuba

L'imperi Sarrà va tenir un segle llarg de vida a Cuba. Als Estats Units encara subsisteix. Va néixer al 1853, quan els llicenciats Valentí Català i el seu nebot Josep Sarrà i Català van invertir 50.000 pesos en la fundació d'una farmàcia i adrogueria al bell mig de l'Havana vella, al costat d'un pou d'aigua pura (sense duresa i idònia per a l'elaboració de medicaments). L'establiment, orientat a la venda a l'engròs va ser anomenat La Reunión perquè unificava les farmàcies tradicional i l'homeopàtica. La primera, a càrrec d'en Josep; i la segona, dirigida per en Valentí, que també en va assumir la comptabilitat.

Sarrà va muntar un laboratori que en poc temps ja abastia d'ungüents, sals, xarops i altre extractes a farmacèutics i hospitals de tot Cuba. A 1858 es va incorporar a l'empresa el també científic i negociant Josep Sarrà i Valldejulí, nebot

del cofundador. Set anys després en Valentí els va vendre la seva part per establir-se pel seu compte a Barcelona, on el primer Sarrà hi aniria a morir el 1877.

En Josep Sarrà i Valldejuli

En Valldejuli va revolucionar l'empresa. Va comprar tota l'illa de cases i diverses finques annexes, va remodelar el laboratori tot rejuenint-lo, fent-lo més gran i agregant-hi unes oficines i un magatzem. I va comprar aparells nous: una màquina de vapor per fer polvoritzacions o bé preses per extreure oli de ricí. Va llançar al mercat productes propis de gran èxit, singularment la Magnesia Sarrà. Va crear, en suma, la que seria la més gran farmàcia de l'Amèrica llatina, i fins i tot es creu que va arribar a ser la segona del món després de la nord-americana Johnson, segons que ens apunta, amb cautela, l'especialista Mercedes Valero, que també destaca la formació de "més de cent farmacèutics" en el seu si.

Però va ser la tercera generació, amb l'Ernest Sarrà Hernández al capdavant, la que a les primeres dècades del segle XX va transformar el prestigiós negoci en un dels més importants imperis de Cuba: amb 40 edificis, 600 empleats, i més de 500 productes.

L'hereu de La Reunión es va fer d'or amb procediments no sempre admirables. L'Ernest no solament va introduir-hi tècniques modernes de màrqueting, com regalar perfums i altres bagatel·les i convidar a berenar els millors compradors a la tenda d'adrogueria. Sarrà; també va recórrer a les influències polítiques i a una vigilància gairebé policial dels seus competidors, per acabar imposant un oligopoli que el sector va batejar com el trust del dolor. És la cara fosca d'una dinastia, que, com tot, va aconseguir un esplendor indubtable, el màxim exponent del qual és avui el palau art nouveau Velasco Sarrà, bastit el 1912 en un emplaçament estratègic de l'Havana vella. L'edifici es va construir bàsicament amb la part de l'herència de Sarrà Valldejuli que va correspondre a la seva filla Maria Teresa, germana de l'Ernest (i de la Cèlia), si bé el seu espòs Dionís Velasco també li va donar un cop de mà des del seu lloc de regidor municipal.

Mostrador de la Reunión

A la mort d'en Velasco, el palau va passar, el 1932, a una de les seves tres filles, la Teresa, qui juntament amb el seu marit Álvaro González Gordon, nascut a Xerés i emparentat amb els vinaters González Byass, va remodelar l'immoble al 1936.

La reforma va tenir avantatges però li va treure llum a l'edifici. L'historiador Ricardo Quiza relaciona el fet amb la situació de Cuba, on la derrota del dictador Machado havia impulsat el protagonisme de sectors populars: "La burgesia semblava quedar tancada en la seva bombolla opulenta", escriu l'historiador al llibre que l'ambaixada acaba d'editar sobre el palau, el qual n'és la seu.

La delegació espanyola va rebre l'edifici al 1984, després d'anys d'abandó. Els seus últims propietaris, La Teresa Velasco i L'Alvaro González el van perdre al 1961 per expropiació i van emigrar a Xerès. L'Ernest Sarrà ja se n'havia anat, per idèntica raó als EE.UU.. Allà, a la Florida, els seus néts van fer reviure el negoci al 1999, quan van crear el Sarrà Natural Products.

A l'Havana, La Reunión va ser restaurada per l'Oficina de l'Historiador de la ciudad i va incorporar un museu al 2004. Ara és un palau per als amants de les farmàcies antigues.

La petja dels Sarrà és, doncs, la farmàcia i el palau que alberga l'ambaixada espanyola. Són els dos grans exponents de l'Imperi fundat per Josep Sarrà. (Nota a peu d'article)

Fernando García, corresponsal a l'Havana
Santander, 16/11/2008 – 18:16h
La Vanguardia

Traducció: Montse Montesinos

<http://blogs.lavanguardia.com/lahabana-garcia/un-imperio-catalan-en-cuba/>
<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2008/11/16/pagina-8/75255197/pdf.html?search=boticarios%20catalanes%20a%20la%20conquista%20de%20Cuba>

Web d'interès:

<http://www.petjadacatalana.com/imperi-farmaceutic-sarra-a-cuba-la-reuion/>